

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'**Amical de Mauthausen**
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 In memoriam
- 2 Lluís Villar Fornas, autoretrat inèdit
- 2 Donato de Cos Gutiérrez
- 2 Presentació de la pàgina web i audiovisual dels actes a Ravensbrück 2005
- 3 Dia oficial de la memòria de l'Holocaust i prevenció dels crims contra la humanitat
- 3 Exposicions, conferències, altres activitats...
- 4 Lectures recomanades
- 4 Recordem a...

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis

Sils, 1 baixos - 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94 - Fax 93 302 75 83
e-mail: A_MAUTHAUSEN@terra.es

REDACCIÓ: Rosa Toran

EDITA: J.J. Gràfics
Tel. 93 555 43 18 - 08328 Alella

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant la procedència.

In memoriam

Antònia García-Risco Luis, la nostra vicepresidenta i estimada i insubstituïble col.laboradora, ens va deixar el 20 de desembre. En el butlletí número 9 un escrit seu retratava alguns dels trets de la seva biografia que va començar l'any 1938 a Puigcerdà, on, a la duana, el seu pare treballava de carrabiner i la seva mare de matrona. La primera etapa de l'exili fou el camp francès d'Argelers, al qual seguí el de Beziers, on el pare aconseguí treballar a una fàbrica de motors d'avió. Gràcies als esforços de la seva mare, Antònia superà una infecció gairebé mortal, però al poc temps foren traslladats a Angulema, per acabar en l'infern tren que deixà el pare a Mauthausen, per no tornar mai més. El maleït viatge no va acabar per a Antònia i la seva mare, retornades a Espanya i internades al Palau de les Nacions de Barcelona, però la seva vida quedaria marcada per sempre més pel trencament familiar de la deportació i mort del pare.

Reproduïm la lectura que l'Amical va dedicar al seu record, en la cerimònia de comiat, el 22 de desembre del 2005:

"Fa dos dies que ens has deixat i ja et trobem a faltar. Ens costa imaginar l'Amical sense la teva presència, les teves mans sempre a punt d'agafar el telèfon, d'atendre tanta gent que trucava. Ben segur que la teva veu és coneguda per centenars d'estudiants pels que sempre lluitaves per trobar solucions, per periodistes i per historiadors. Les teves notes sempre a punt per adreçar-les a qual-

sevol de nosaltres, el teu ordre i la teva responsabilitat, que s'imposava als dolors de cames que tant et turmentaven. La teva presència a tants actes, tants homenatges, en tots els indrets i a qualsevol dia, aquí i a l'estranger. Sempre amatent a deixar el teu gra de sorra, les teves flors, en tot allò que signifiqués honorar la memòria dels deportats i dels represaliats pel franquisme.

I per què tot això?. El retrat del teu pare damunt la teva taula ho explica tot. El seu assassinat a Gusen va marcar la teva vida i ell ocupava sempre el primer pla, per damunt del que va ser la teva història particular, la d'aquella nena de tres anys que s'arraulia en un racó del sinistre tren que us portava cap a Mauthausen. Eres la nena del tren, tal com t'anomenava el nostre amic Eusebi cada cop que t'abraçava.

No hi ha cap dubte que entre tantes persones que t'hem conegut quedaràs en el nostre record com a exemple de generositat i senzillesa. La teva entrega i el teu compromís no tenien límits, en qualsevol circumstància sempre hi eres present, en tants moments difícils i en tantes jornades emotives que hem compartit. Ningú podrà mai substituir-te, però volem que sàpigues que el retrat del teu pare ens seguirà animant a continuar la teva tasca, perquè treballarem per a la seva memòria i, a partir d'avui, per a la teva, perquè el teu maleït viatge en tren no l'oblidi mai ningú".

PRÒXIMA ASSEMBLEA EL DIA 14 DE MAIG A VINARÒS

COL·LABORACIONS

LLUÍS VILLAR FORNAS, AUTORETRAT INÈDIT

El nostre col·laborador, Llibert Villar, ens ha fet arribar un autoretrat del seu pare, dibuixat abans de ser deportat. Lluís Villar Fornas, nascut el 5 de juny del 1900 a Barcelona, durant la Guerra Civil va estar en els serveis d'intendència, realitzant transports de Barcelona a València, fins que va seguir la ruta de l'exèrcit vençut cap a França. Integrat en una CTE per dur a terme treballs de fortificació als Alts Alps, va ser fet presoner pels alemanys i deportat com apàtrida al camp de Mauthausen. Forçat a treballar en distints comandos, sols va poder resistir fins el 7 de desembre de 1941, data en què va morir a Gusen.

DONATO DE COS GUTIÉRREZ, MORT A GUSEN EL 2 D'AGOST DE 1941

Us oferim una breu ressenya biogràfica sobre els anys de guerra, exili i deportació, elaborada pel seu fill:

“...En las elecciones del mes de febrero de 1936 fue nombrado Teniente-Alcalde y jefe del Frente Popular. Reorganizó la administración del Ayuntamiento con secretario, maestro y médico nuevos y eficaces e introdujo nuevas fórmulas de explotación en la agricultura y ganadería, repoblación de árboles frutales, etc. etc. que fueron muy apreciadas por los campesinos y ganaderos.

El día 17 de julio de 1936 sitiaron nuestra casa en La Brezosa los pistoleros de Falange. Él escapó por una ventana, llegó a Cabezón de la Sal, movilizó a tres docenas de voluntarios, llegó al pueblo de Cosío, donde se habían guarecido los pistoleros falangistas, los arrestaron y los entregaron sanos y salvos al gobierno de Santander conjuntamente con un sargento y tres guardias civiles del Cuartel de Puentenansa que se habían entregado. A su regreso por Torrelavega y Cabezón completó dos camiones más repletos de milicianos voluntarios y les condujo al Collado de Piedras Luengas, donde se estableció un frente que se le llamó Colum-

na de Piedras Luengas. La casa de La Brezosa la puso a disposición como depósito y hospital.

Llega la invasión del Norte por los fascistas y se retira hacia Asturias conjuntamente con el gobierno de Santander, Antonio Ramos, Olazarán, etc. y logra embarcar en Gijón con rumbo a Burdeos, no sin antes enviar un camión para recoger a la familia que aguardaba con los enseres preparados en La Brezosa, operación que fracasó porque mi madre a última hora se negó a salir de allí (estaban bombardeando incesantemente los aviones en aquellos momentos). De Francia pasa con otros muchos a Barcelona y de allí los enviaron al frente, donde fue herido en una pierna. En la retirada hacia Francia en el año 1939

es internado en el campo de Argelés, donde sufrió sus mayores calamidades por falta de atenciones sanitarias de su herida, por cuya causa se quedaría cojo. Llega el momento en que el Gobierno reaccionario de Vichy les obliga a elegir: o se alistan al ejército o serán devueltos a España. A miles de ellos, como a mi padre, les enrolaron en batallones de trabajadores militarizados y les envían al norte de Francia a reconstruir vías de comunicación, puentes, etc. que destruían los intensos bombardeos de los aliados. En la «bolsa de Dunquerque» los nazis hacen prisioneros a unos 4.000 españoles, entre ellos a mi padre, y los llevan a un stalag en Alemania.

Por orden directa del gobierno nazifascista español, el conjunto de los 10.000 prisioneros españoles fueron transferidos a campos de exterminio. Solamente en Mauthausen se llegaron a contabilizar 7.500 muertos. Mi padre como estaba medio inútil de su pierna lo llevaron al comando de Gusen (cerca de Mauthausen) y allí lo mataron a palos en su camastro el 2 de agosto de 1941”.

Jesús de Cos Borbolla

PRESENTACIÓ DE LA PÀGINA WEB I REPORTATGE FOTOGRÀFIC DE LA COMMEMORACIÓ DEL 60è ANIVERSARI DE L'ALLIBERAMENT DE RAVENSBRÜCK REALITZAT PER PABLO IGLESIAS.

Dia 25 de març, a les 11 hores, a l'auditori del Museu d'Història de Catalunya.

PRÒXIMA ASSEMBLEA EL DIA 14 DE MAIG A VINARÒS

ACTIVITATS

DIA OFICIAL DE LA MEMÒRIA DE L'HOLOCAUST I DE PREVENCIÓ DELS CRIMS CONTRA LA HUMANITAT

En compliment del compromís adquirit l'any anterior, el dia 26 de gener se celebrà l'acte de record al Congrés dels Diputats. A la tarda del mateix dia, en l'escenari del paranimf de la Universitat Complutense va ser el govern que reiterà l'homenatge, en un acte presidit pels reis, el cap de l'executiu i el representant de les comunitats jueves d'Espanya. La delegació de l'Amical estigué present en ambdós actes, encapçalada pel seu president, Jaume Àlvarez, encarregat d'encendre una de les espelmes a la cerimònia religiosa del Parlament, la dedicada als republicans espanyols.

El dia següent, el govern de Catalunya, representat pel Conseller Joan Saura, realitzà al Fossar de la Pedrera de Montjuïc, en l'espai destinat a les esteles dels camps de concentració, un parlament i una ofrena floral. L'Amical, al costat de la representació de les comunitats jueves i gitanes, també hi estigué present, dipositant una ofrena floral. A continuació va ser el Parlament de Catalunya el que reté l'homenatge, davant les mateixes representacions, i amb especial èmfasi cap a les víctimes republicanes per part del president de la cambra catalana Ernest Benach.

A més de les conferències impartides a centres d'ensenyament i dels seminaris impartits als estudiants per Jaume Alvarez i altres membres de l'Amical, resenyem:

Vilaplana. "A Vilaplana, petit i bonic poblet del Baix Camp, l'ú de novembre, els grups municipals de l'Ajuntament van acordar commemorar el 60è aniversari de l'alliberament del camp d'extermini de Mauthausen-Gusen. En el cementiri municipal, coincidint amb la festivitat de Tot Sants, es va retre homenatge als vilaplanencs morts durant la Guerra civil i, especialment, als tres que deixaren la seva vida de la manera més cruel, en el camp abans esmentat; un d'ells, el més jove, era el meu germà.

L'alcalde i els regidors van fer l'ofrena floral d'una magnífica corona i col·locaren una placa amb el nom dels desafortunats, a la qual seguien unes emotives paraules, fent-se ressò d'aquell trist passat i perquè 'Mai Més', el lema de l'Amical de Mauthausen, torni a passar.

Només em resta donar les gràcies al ple de l'Ajuntament, a tota la gent del poble i, en especial, als bons amics, l'Antònia i el Jesús, que ens acompanyaren en nom de l'Amical".

Marta Roig

Barcelona. 7-18 novembre, exposició *Resistents i Deportades* a l'Edifici del Rellotge de l'Escola Industrial de la Diputació de Barcelona.

País Valencià. 26 de novembre. Homenatge al deportat Lluís Estañ.

Bellaire. 12 al 18 de desembre. Exposició *Exili, Resistència i Deportació*.

Solsona. 17 a 30 de desembre. Exposició *Resistents i Deportades* i conferència de Rosa Toran, per iniciativa del Centre d'Estudis Lacetans.

Barcelona. Centre Cívic La Farinera del Clot. 11 a 23 de gener. Exposició *Resistents i Deportades*.

Sant Feliu de Guixols. Arxiu Municipal. 16 a 30 de gener. Exposició *Exili, Resistència i Deportació* i conferència de Pilar Molins.

Terrassa. 20 gener a 14 de febrer. Exposició *Resistents i Deportades*, en la versió francesa, a l'Escola Pia.

Sant Quirze del Vallès. 4 a 19 de febrer. Exposició *Exili, resistència i deportació*.

Rubí. 9 febrer. Homenatge de l'ajuntament als rubinencs deportats als camps nazis, en un acte presidit per l'alcalde i amb una participació molt

emotiva dels familiars. Intervingué l'historiador Francesc Vilanova i Joan Calvo, en nom de l'Amical.

Matadepera. 15 a 30 de febrer. Exposició *Resistents i Deportades*, en la versió francesa, a l'IES de la localitat.

Barcelona. Centre Lleidatà. 31 de gener i 14 de març. Conferències i passi de documental a càrrec de Rosa Toran.

Mas de las Matas (Terol). Els dies 11 i 12 de febrer se celebrà a aquesta localitat la 3ª trobada sobre republicanisme "Mujeres de ideas", amb l'assistència de Joan Calvo, delegat de l'Amical a l'Aragó, i de Rosa Toran que realitzà una conferència sobre les dones als camps de concentració, coincidint amb la inauguració de l'exposició *Resistentes y Deportadas*, que iniciava, així, la seva itinerància per Aragó.

Barcelona. 24 febrer. Presentació del muntatge artístic dedicat als camps nazis, obra de Josep Mª Cabané, a la sala *La interior bodega*, c/ Ferlandina, 34.

Hellín (Albacete). 4 i 5 de març. Inauguració monòlit.

PRÒXIMA ASSEMBLEA EL DIA 14 DE MAIG A VINARÒS

